

ארץ ישראל קשר וכיסופים

גלויה מטימישווארה, רומניה, תרל"ד, לפני המלחמה

ברכה קרוסר מספרת:

כאשר הגיעו השמועות על פלישת הצבא הגרמני לאל עלמיין ביקש הרב הצדיק קלונימוס שפירא, האדמו"ר מפיאסצ'נה, מכל עדת המתפללים עמו בבית הכנסת לומר פרקי תהילים לשלום היהודים בארץ ישראל אשר חייהם נתונים בסכנה.¹

מארק דבורז'צקי מתאר בזיכרונותיו על גטו וילנה:

מאורע גדול בחיי הילדים היו חגי בתי-הספר. הילדים היו מתכוננים אליהם בהתלהבות, וגם המבוגרים שאפו להיות נוכחים בחגיגות אלו. איש-איש ביקש להתעודד שעה קלה בסביבה זו של תום ושמחת-ילדים...

"חמישה עשר בשבט" – הנשף נערך בסיסמה: דרישת שלום מילדי הגטו לילדים בארץ ישראל, בתכנית: תמונות מחיי הילדים בגטו ומחיי הילדים בארץ ישראל... המורה ישראל דימנשטיין נשא נאום, שסיים אותו במילים: "עוד בוא תבוא השעה, שאתם, ילדים, יחד עם הילדים החופשיים ההם שבארץ-ישראל, תהיו נוטעים עצים ושרים שירים וזכר ימי הגטו הללו יהיה לכם כחלום בלהות..."

על הבימה התנוססה כתובת:
"אנחנו בגטו –
אתם בארץ ישראל..."²

ביום ראשון, 31.8.1941, כתבה רותקה ליבלך ביומנה:

לבי מפרפר וקופץ מרוב שמחה: כמה טוב שאני יהודייה! אני רואה את העוצמה, את הכוח של העם הנודד הזה. כי עם ישראל מורכב מהרבה יחידות גדולות וחזקות, והאומה כולה היא חזקה.

1. אביבה קרוסר סדן, לחיות על קו הקץ, בית לוחמי הגטאות, 1995, עמ' 32.

2. מארק דבורז'צקי, ירושלים דליטא במרי ובשוואה, תל אביב תשי"א, עמ' 218–220.

ארץ ישראל - קשר וכיסופים

מסיבת "עונג
שבת", בהכשרה,
גטו לודז', 1940

...למרות המוני הדגלים עם צלבי הקרס המתנוססים וממלאים את חלל העיירה, ואפילו על ביתנו, למרות גירוש היהודים בעיירה, הצפוי והאמור להתבצע מחר, למרות כל זה, הנה ההצגה שערכה מאיה בקהילה היהודית (ה"יודנראט") לרגל סיום "מושבת המלחמה", כל הלבבות שלנו עלזו ושמחו מרוב נחת (כך נדמה לי), כאשר ראו ילדי היהודים "המתעוררים" (שם המחזה), בארץ-ישראל, ושירת "התקווה" שהושמעה בקול אדיר שכזה וברגש רב, עד שרוחי התעוררה בקרבי, כי יהודים הם אחים (למרות כל המגרעות שלהם). בכל זאת יש להם אותן התכונות ואותה המטרה, השאיפה לחירות ול"ארץ"!

זו ה"ארץ" האהובה, החלומית, היהודית. הארץ שלנו המקודשת בדם בניה, ועליה (על הארץ) אנו חולמים.

היא המולדת שלנו. האם היא תפתח את שערי גן העדן שלה גם לפנינו, בשבילי? התשמיע באוזנינו את שאון מי הירדן והמיית גלי הכינרת? האם נזכה שבפינו עוד תצלצל מנגינת הדיבור העברי האהוב והיפה? התראה אותנו אי פעם השמש הארץ-ישראלית, בשדה או בפרדס, כשאנו עובדים למען טובת הכלל? האם יתגשמו חלומותינו היפים? הוי, אלי הטוב, החזק והחכם, אלי! עשה נא, חולל נא נס - שחרר אותנו... הרשה נא לנו לנסוע לארץ - אל האושר, אל המדע והעבודה. תן לנו להגשים את כמיהתנו הלוהטת ביותר.³

אברהם לוי, שנספה בשואה, היה מורה ומחנך ידוע. כשנכלא בין חומות גטו ורשה המשיך את עבודתו החינוכית ואף נמנה עם פעילי ארגון העזרה העצמית. הוא כתב יומן ובו תיאורים של עובדות ותחושות אישיות.

בשנת 1942 כתב ביומנו:

אם כי אנו עצמנו שרויים בסכנת מוות, רועד הלב ברגע זה באשר לגורלה של ארץ ישראל, המלחמה מתקרבת אל גבולותיה. הישוב היהודי - חצי מליון אנשים - והמפעל של שנים רבות של עבודה חלוצית עומד לפני סכנה גדולה. אילו הייתי מאמין הייתי מתפלל: א-לוקים הצל לפחות את ארץ ישראל!⁴

1. מדוע היה חשוב ליהודים בגטאות לעסוק בשאלה מה קורה בארץ ישראל?
2. מה ייצגה ארץ ישראל עבור אותם אנשים?

3. רות ליבליך, יומנה של רותקה, מכון חדוה איבשיץ, 1990.

4. חיי בן ששון ולאח פרייס, דפים עלומים מיומנו של אברהם לוי, קובץ מחקרים, ל"ג (תשס"ה), עמ' 32.